

КАФЕДРИ СЕКСОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ХАРКІВСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВИПОВНИЛОСЯ 25 РОКІВ

Проф. О. М. Хвисьук, проф. В. Г. Марченко, проф. Є. В. Кришталь, проф. М. В. Маркова

Кафедру сексології та медичної психології Харківської медичної академії післядипломної освіти було організовано в 1987 р. Вона була першою такою кафедрою в колишньому Радянському Союзі й нині залишається єдиною в Україні. Ініціаторами створення кафедри виступили її ідеолог, перший завідувач професор Валентин Валентинович Кришталь, тодішній ректор академії професор Микола Іванович Хвисьук і головний лікар міського психоневрологічного диспансеру № 3 Алла Іллінічна Хімчян.

Від самого початку діяльність кафедри здійснювалася в декількох напрямках: педагогічний процес, науково-дослідна робота, лікувально-діагностична (стаціонарна та амбулаторна) робота.

Пізніше на базі кафедри було створено:

- першу в Україні спеціалізовану Вчену раду із захисту кандидатських і докторських дисертацій за спеціальністю 19.00.04 — медична психологія, головою якої став Валентин Валентинович Кришталь;
- перший на пострадянському просторі науково-просвітницький музей сексуальних культур світу;
- науково-практичний журнал «Медична психологія», перший фаховий як для медичних, так і для психологічних наук.

Протягом 20 років існування кафедри під керівництвом В. В. Криштала було підготовлено більш ніж 7000 спеціалістів, захищено дисертації — 20 докторських та 62 кандидатських.

На кафедрі сформувалася та зміцніла наукова школа, створена й очолювана В. В. Кришталем. Головні здобутки наукової школи такі:

- розроблення чотирифакторної концепції сексуального здоров'я та подружньої адаптації;

- системні дослідження сексуального здоров'я та його розладів у чоловіків та жінок, розроблення методологічних основ їхніх діагностики, корекції та профілактики;
- вивчення причин, механізмів розвитку, перебігу та проявів сексуальної дисгармонії та подружньої дезадаптації як первинної, так і пов'язаної з різною психічною та соматичною патологією;
- дослідження в галузі сімейної дезадаптації та сімейної психотерапії;
- науково-просвітницька діяльність, спрямована на сексуальну просвіту молоді та підвищення сексуальної культури населення.

На жаль, до своєї 25-ї річниці кафедра підходить уже без Валентина Валентиновича...

Проте останні роки дають нам змогу стверджувати, що справа, яка була задумана та блискуче втілена ним у життя, продовжує жити та набуває подальшого розвитку.

Зокрема, з 2008 р. й донині на кафедрі за циклами первинної спеціалізації «Сексопатологія» і «Медична психологія», передатестаційними циклами «Сексопатологія» і «Медична психологія» та циклами тематичного вдосконалення із сучасних питань сексопатології та медичної психології було підготовлено більш ніж 1500 фахівців, причому всі ці роки педагогічне навантаження та навчально-виробничий план виконувалися в повному обсязі.

Набула подальшого розвитку й наукова школа, заснована В. В. Кришталем: у цей період за науковою тематикою кафедри було захищено 6 дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук, 11 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних та 4 — кандидата психологічних наук.

Успішне виконання науково-дослідної роботи кафедри «Здоров'я сім'ї. Причини, механізми розвитку, клінічні прояви і система психодіагностики, психокорекції та психопрофілактики його порушень» було підтверджене рішенням Вченої ради ХМАПО від 18 листопада 2011 р.

У межах виконання даної теми протягом останніх років було опубліковано понад 300 статей у спеціалізованих фахових виданнях України, 5 статей у закордонних фахових виданнях та понад 900 тез доповідей у матеріалах міжнародних і державних наукових заходів.

Зроблено також понад 50 доповідей на закордонних наукових форумах, понад 250 — на науково-практичних конференціях державного та близько 150 доповідей — на науково-практичних заходах регіонального рівня.

У результаті виконання зазначеного завдання НДР:

- набула подальшого розвитку багатофакторна концепція забезпечення здоров'я сім'ї;
- на основі результатів дослідження було розроблено нову систему комплексної оцінки та психодіагностики, психотерапевтичної корекції, психопрофілактики форм порушень здоров'я сім'ї за різних захворювань;
- на основі системного міждисциплінарного підходу до дослідження різних форм порушень здоров'я сім'ї з використанням методів психіатрії, медичної психології та сексології розкрито умови та механізми формування порушення функціонування, здоров'я сім'ї за різних захворювань;
- проаналізовано феномен сімейної взаємодії як базовий критерій визначення стану здоров'я сім'ї, запропоновано систематику типів його порушення, ідентифіковано його складові та встановлено чинники, що зумовлюють, привертають, провокують та погіршують перебіг даного феномена;
- визначено складові реабілітаційного потенціалу сім'ї та запропоновано алгоритм його оцінки як інструмент диференціації обсягу та змісту заходів психотерапевтичної корекції та психопрофілактики.

Для клінічної практики мають значення виявлення механізмів розвитку, перебігу та проявів порушень здоров'я сім'ї, виділення рівнів дисфункціональності сім'ї та типів порушення родинної взаємодії; виокремлення й опис дезадаптивних форм порушення здоров'я сім'ї; розроблення критеріїв їхньої диференційної діагностики, що ґрунтуються на інтегральних критеріях та системно-структурному аналізі психічного та сексуального здоров'я.

Було також розроблено систему диференційованої психологічної корекції порушень здоров'я сім'ї, спрямовану на прояви та механізми її розвитку за різних форм, котра успішно застосовується в медико-психологічній та сексологічній практиці, даючи змогу досягти стійкого терапевтичного ефекту високої якості, що забезпечується упровадженням у роботу лікувально-профілактичних установ України більше ніж 30 наукових розробок.

Усі ці роки продовжувала працювати спеціалізована Вчена рада Д 64.609.03 із захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальністю 19.00.04 — медична психологія (медичні науки, психологічні науки), створена В. В. Кришталею. У 2011 р. спецрада отримала нові повноваження. У період, починаючи з 2008 р., було захищено 9 докторських та 39 кандидатських дисертацій.

Увесь цей час не припиняється регулярний вихід науково-практичних журналів «Міжнародний медичинський журнал» та «Медична психологія», здійснено перереєстрацію їх як фахових для медичних і психологічних наук.

Як і раніше, кафедра активно співпрацює із закладами практичної охорони здоров'я: її співробітники працюють у відділеннях Харківської обласної психіатричної лікарні № 3 (консультації хворих), обласного та міського психоневрологічних диспансерів.

Новітні здобутки кафедри сексології та медичної психології ХМАПО дозволяють нам стверджувати, що педагогічні та наукові надбання В. В. Кришталея набувають нового розвитку, і це дозволяє нам з упевненістю дивитися в майбутнє.